

't Lemels Arfgoed

OPGERICHT 17 APRIL 1997

Jaargang 7, Nummer 2/14

December 2004

't Arfnieuws

Jampotjes

Op de Oud-Hollandse marktdagen zijn weer vele potjes jam over de toonbank gegaan.

De totale voorraad zijn we, dank zij enthousiaste verkopers, kwijt geraakt. De kas kon worden versterkt, wat ook wel nodig is, want het opzetten van de expositieruimte zal niet zonder flinke kosten kunnen worden gerealiseerd.

Het is nu weer tijd om een nieuwe voorraad potjes aan te leggen.

Heeft u lege potjes, brengt u ze dan even bij ons langs of bel even (331250). Bij voorbaat dank.

Werk- en Expositieruimte

De basis voor de gewenste ruimte is inmiddels letterlijk gelegd. De opbouw zal in verschillende fases plaats vinden. Er is al een aantal mensen die heeft toegezegd te zullen helpen. Wij zijn blij met die toezeggingen, maar zoeken nog een aantal vrijwilligers die hun steentje willen bijdragen. Naast “alleskunnners” zouden wij erg geholpen zijn met specialisten in de bouw en op het gebied van elektriciteit. Komt u ons ook helpen? Graag even een telefoontje.

Oogstdag 2004

Het weer was schitterend en er waren veel bezoekers. Dankzij de inspanning van velen werd het een geslaagde dag. Vooral de toevoeging van de hand-dorsploegen heeft de dag zeker aantrekkelijker gemaakt. Alle deelnemers en vrijwilligers willen we ook hier graag nog een keer hartelijk dankzeggen. Heeft u ideeën over een eventuele uitbreiding van de activiteiten voor de oogstdag 2006, dan nodigen wij u gaarne uit, die aan ons kenbaar te maken. Een oogstdag is een dag van heel Lemele.

Donateuravond

Er was veel belangstelling voor de gehouden donateuravond. Niet alleen uit Lemele, maar ook uit Ommen en Dalfsen waren toehoorders aanwezig.

Dat de herinnering aan en belangstelling voor het V1 en V2-gebeuren nog zeer leeft, bleek wel uit de vele vragen die de Hr.Kraa na zijn boeiend en humoristisch betoog te beantwoorden kreeg.

Herdenkingsuitgave

Reeds enkele malen hebben wij aangegeven dat het eerste nummer van onze uitgave in 2005 een- wellicht laatste- inventarisatie zal bevatten van oorlogs- en bevrijdingsherinneringen van inwoners uit Lemele.

Er is een werkgroep gevormd die veel mensen in Lemele (en daarbuiten) zal benaderen.

Er zijn in de werkgroepvergadering veel namen genoemd, van mensen die bezocht zullen worden. Toch zullen er meer mensen zijn, die nog herinneringen hebben. Aarzelt u niet, maar neem contact met ons op. Het hoeft niet om zeer spectaculaire of lange verhalen te gaan, ook hele kleine persoonlijke herinneringen zijn van belang. Doet u mee?

Martien Wilts

Wastattan?

Het voorwerp op de foto in ons vorige nummer heeft gelukkig heel wat mensen bezig gehouden. Er zijn verschillende oplossingen aangedragen, zoals haak voor putemmer, voor aan een stok om de stier te leiden, gereedschap voor rietdekker, maar niemand weet met zekerheid wat het is of waar het voor gebruikt werd. Wij of dhr. Van Oene weten het ook niet en daarom nemen we de eerste van de meest genoemde oplossingen. Henk Visscher krijgt een slagroomtaart thuis bezorgd.

In deze aflevering staat weer een nieuwe opgave.

Dick Vos

Loonbedrijf Rudie Kleinlugtenbeld de Belte

Het loonbedrijf Kleinlugtenbeld heeft een lange historie. Van voor de tweede wereldoorlog was de opa van Rudie, Belt Arend, al op kleine schaal bezig. Omdat hij paarden had, ging hij zand en grind vervoeren.

Inde jaren dat de Regge werd gekanaliseerd, is hij ook met paard en wagen wel ingezet.

In de tweede wereldoorlog was de oom van Rudie, oom Hendrik, (zie

foto) ook werkzaam voor de boeren met het maaien van gras en het ploegen van akkers.

Vooral voor boeren die zelf geen paard of machines hadden.

Het huidige loonbedrijf van Rudie is begonnen op 1 januari 1967 met de aanneming van twee melkritten. Voor de aanvang van de werkzaamheden werd een tractor Mc Cormic, type 423 gekocht om de melk te vervoeren naar de fabriek in Ommen. De ritten waren van Hancate tot Archem, een dubbele rit.

In die beginjaren was de hele familie behulpzaam als dat nodig was, bijvoorbeeld om 's avonds de messen te slijpen van de maaibalk. Broers van Rudie hebben met hem de melkwagens zelf gemaakt op gekochte assen en wielen.

*Zo is het begonnen...
Oom Hendrik aan het grasmaaien*

Het bedrijf groeide en er werden meerdere werken uitgevoerd als loonwerker. Er werden machines aangeschaft, o.a. een balenpers om het hooi in pakken te maken.

Eerst waren het de broers van Rudie die de hand en spandiensten verrichtten. De eerste medewerker in vaste dienst was broer Jan, nu

D. J. VAN EGMOND & Zn. ELECTR. SMEDERIJ - HAARDEN - KACHELS - ENZ. <small>REPARATIE AAN ALLE VOORBEREIJDE MASCHINES, TRACTOREN EN LANDBOUWERTUIGEN</small>		<small>DE WEGE</small> NIJVERDAL <small>TELEFOON 2073</small> <small>OMROEPERIJ</small> <small>BANK:</small> <small>POSTBUS 8486 N.V.</small>		N° 2691
REKENING		NUIVERDAL 26-11 1966		
VOOR <i>De Heer P. van der Meer</i>				
<hr/>				
<i>Een M^o McCormick tractor type 423 compleet met hef 8 gear kosten 11x32 in tractor jas</i>		10600,-		
<i>Out deuren 26-11-1966 D. J. van Egmond</i>				

woonachtig
aan de Hel-

*De rekening voor de tractor.
In 1966 was dat een heel bedrag.*

lendoornseweg.

De melkritten zijn doorgestaan tot 28 december 1974.

Rudie en Gerrie zijn op 27 december 1974 in het huwelijk getreden, toen zijn de melkritten gestopt.

De loonwerken werden uitgebreid: er werd een mobiele kraan aangeschaft om graskuilen onder te spitten en verdere grondwerken uit te voeren. Gerrie deed vanaf het huwelijk de administratie en de telefonische afspraken.

Het bedrijf groeide, maar ook het gezin. In 1980 werd zoon Jim geboren, die inmiddels ook al weer een aantal jaren in het bedrijf zit. Het gezin werd het jaar daarop verblijd met de dochter Romayke.

De houten woning, waar het gezin in woonde, werd te klein en in 1984 werd begonnen met de bouw van een nieuwe woning, waar de familie nu nog woont.

Het bedrijf werd uitgebreid met maaidorsers en maaikneuzers. Het verwerken van gras wordt met de moderne grote vierkantebalenpers uitgevoerd. Ook werd en wordt er nog veel grond gehuurd voor de graan- en maisverbouw.

Inmiddels telt het bedrijf, naast Rudie en Gerrie, 9 medewerkers in vaste dienst. In bepaalde drukke tijden, o.a. tijdens de maiscampagne, worden er tijdelijk mensen ingehuurd.

De medewerkers van Rudie ontwerpen en maken diverse machines voor speciale opdrachten. Momenteel wordt er een overdekte wasplaats gebouwd, waar eventueel derden hun tractor milieuvriendelijk

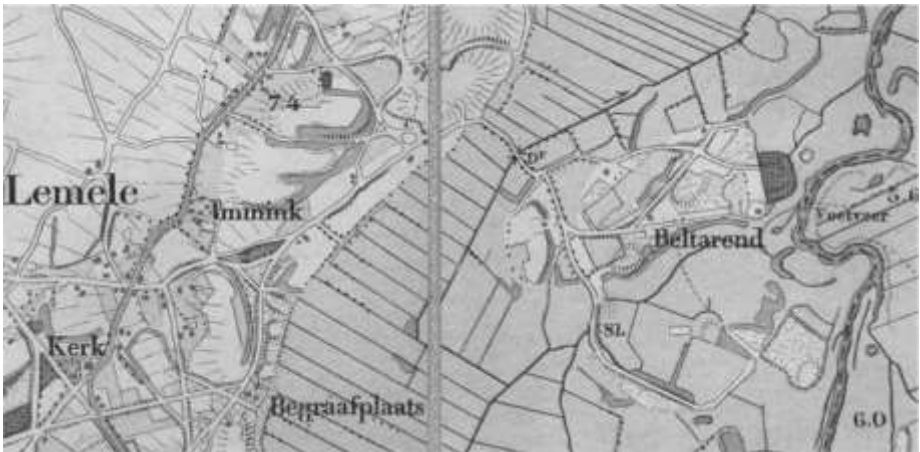
Het grote graafwerk met de kraan

kunnen reinigen. In deze tijd worden er veel I.B.A.-systemen aangelegd, waarin het bedrijf ook is gespecialiseerd. Ook worden er momenteel natuurgebieden aangelegd met kikkerpoelen en dergelijke.

Daarnaast heeft Rudie een hob-

by: Het houden van koeien, o.a. Simentalen en Blonde koeien, waar de kalveren op natuurlijke wijze bij de moeders opgroeien.

Gerrit Ekkelkamp

Op dit kaartje uit 1883 staat het voetveer over de nog niet gekanaliseerde Regge bij Beltarend nog aangegeven

Het voetveer over de Regge bij Belt Arend

Het volgende gedeelte van een gedicht komt uit het boek “Den Ham, Meer en Noordmeer, beschreven en beschouwd” van A.G. Kleinjan en E. Roelofs. Het gedicht is van de schipper A. Tebberman. Hij beschrijft hoe hij in 1893 met de heren Wevers en Steen vanuit Den Ham naar de kerk in Lemele gaat om daar te luisteren naar ds. Hulsman. Zij gaan om 8 uur ‘s morgens te voet op weg en de kortste weg loopt via het voetveer van Belt Arend bij de Regge.

.....

Het zeggen was dat bij Belt Arend
Een ieder heen kon flink en droog
Maar ‘t was ons wel wat zorgenbarend
Want ik wist de Regge die was hoog

Maar ‘t eindje zou de last wel dragen
Wij gingen dan maar ongestoord
De broek van ond’ren opgeslagen
Te zaam door slijk en modder voort

‘t Ging langzaam en dat was geen wonder
Maar o ineens, achter in Meer
Daar stond de weg een heel eind onder
En verder op dik vuil en smeer

Maar wij een woning ingelopen
De vrouw wees ons een binnenweg
Toen slootje springen, dan gekropen
Door riking en langs struik en heg

Opnieuw een woning ingetreden
Weer naar een drooge weg gevraagd
En daarna met versnelde schreden
Ging ‘t weer vooruit, maar onversaagd

Maar het werd niet beter voor ons beiden
Daar kwamen een paar mensen aan
En hier volgt woord’lijk wat ze zeiden
“Niet lang meer kunt góp ‘t droge gaan”

“Daar ginds moet gij een eind door ‘t water”

“daar moeten bepaald de kousen uit”

Ik zei: “Terug, dat wordt een flater”
Maar Wevers zei: “Neen, neen, vooruit”

Maar toen een ruimte op kwam dagen
Daar voor ons uit, viel ‘t gansch niet mee
‘t Was water, water, wat wij zagen
Het scheen daar wel een Zuiderzee

Een sloot belegt met een paar stokken
Aan dóverzij een blok vrij droog
Daar kous en schoenen uitgetrokken
Zoo hoog als ‘t kon de broek omhoog

En plis plas, plis plas, daar ging ‘t henen
Een frissche koude noorden wind
Die woei ons ook nog om de beenen
En wij vooruit weer heel gezwind

En bij de Regge aangekomen
Toen daar een flinke schreeuw gedaan
De veerman had dat gauw vernomen
En daar kwam het reddingsbootje aan

De vloer der boot was ook verdrongen
Geen kous en schoenen aangedaan
Aan dándre zijde op wat stronken
Daar trokken wij dat werk weer aan

.....

*(Uiteindelijk komen ze toch nog op tijd
in Lemele in de kerk)*

Oude voorwerpen van mevrouw Dakhorst

Vijf jaar geleden zijn we op bezoek geweest bij de fam. Dakhorst aan de Statumweg. We hebben toen een aantal voorwerpen gezien en hebben daar een verslag van gemaakt. Nu na het overlijden van de heer Dakhorst heeft mevrouw Dakhorst ons gevraagd of we als Stichting ‘t

Lemels Arfgoed belangstelling hadden voor de oude werktuigen die we toen hebben gezien .

Hierop hebben we meteen gereageerd en zijn naar het kanaal vertrokken. In een gesprek met mevrouw Dakhorst vertelde ze dat ze van plan was om te verhuizen naar Helleendoorn en dat haar huis verkocht was. Dit is de reden dat ze alle spullen ging opruimen.

Vanaf deze plaats

willen we mevrouw Dakhorst bedanken voor de geschonken voorwerpen en we hopen dat ze via het ons boekje nog jaren lang aan Lemele verbonden zal zijn.

De onderstaande voorwerpen hebben we gekregen:

- 1 melkbus
- 3 melkemma's
- 1 eg bestaande uit 2 delen en een ijzeren dwarsbalk
- 1 mestvork
- doos met kleding : oa ondergoed, schorten, handschoenen
- 1 opsteekvork
- 1 zinken emmer

- kunstmeststrooier op 2 wielen, kan ook achter een tractor
- 2 zinken zaaivaten met beide een lederen riem
- 2 onbekende werktuigen.(zie foto in Wastattan?)

Nog meer geschonken gereedschappen en machines

Van H. Pouw: bietenmachine, slijpsteen, naaimachine en divers klein boerengerief.

Van G. Katgert uit Ommen via G. Dankelman: veeverloskundige set, oude boormachine en klein handgereedschap.

Van W. Smidt uit Dalfsen: Hooihark, hooivork en zeis

Van de familie Braakman uit Beerze: wandroggemolen en weeginstrument (iets apart, omdat de maatverdeling met kleine spijkertjes is aangegeven)

Historie in de schuur van Rudie!

Eén van de snelst groeiende bedrijven in Lemele is toch wel het loonbedrijf van R. Kleinlugtenbeld, zeker als we kijken naar de toename in gewicht en de grootte van hun materieel. De immens grote trekkers, oplaadwagens en een heuse rupskraan welke alleen op een dieplader vervoerd mag worden staan in een stil contrast met een houten getrokken ploeg of de houten boerenkar met originele houten wielen. Om goed te kunnen groeien moet je zuinig zijn op je wortels, zal Rudy hebben gedacht en het Lemels Arfgoed is natuurlijk maar wat blij met zo'n instelling. Wat vooral opvalt is dat alles wat we aantreffen aan historie nog in een zeer goede staat verkeert.

Een eerste snelle blik in één van zijn opslagloodsen levert de volgende inventarisatie op.

- houten boerenkar, twee assig en houten wielen
- goed functionerende kafmolen
- 2 x getrokken maaibalken met diverse messen
- 2 x rietdekker stoelen, 'dekhaken'
- grote biezen hooimand, een houten hooihark
- bak met diverse timmer handgereedschap
- bak met diverse metsel gereedschappen
- haarspit met hamer

- kist met porseleinen potjes, ‘rikkepotjes’
- melkemmer met pulsatordeksel
- houten spanzaag en een ijzeren spanzaag
- 2 houten trekzagen met groot blad
- ijzeren aanvulploeg
- strohaksel machine
- getrokken houten ploeg, 2 ijzeren voorwielen
- div. losse houten wielen tot 1,50 m doorsnede

Gerrit Grefelman en Gerrit Jan Hallink

Hebt u ook nog “oude“ spullen die in de schuur of op zolder liggen en die best de moeite waard zijn om die door het Lemels Arfgoed te laten restaureren en te zijner tijd ten toon te stellen in onze expositieruimte?

Neem dan even contact met één van bovenstaande heren of met één van de bestuursleden op.

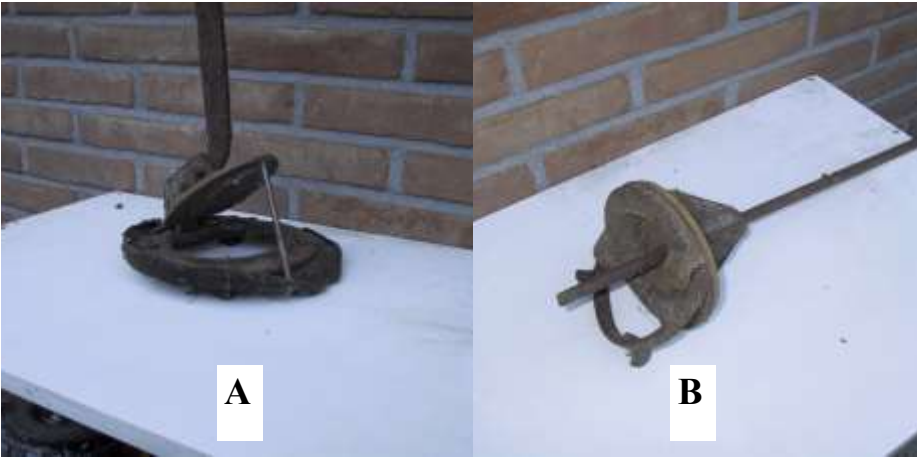
Wij zijn altijd bereid om even te komen kijken.

Wastattan?

Bij hetgeen wat we van mevrouw Dakhorst gekregen hebben zaten twee voorwerpen die we niet thuis konden brengen. Ze zijn afgebeeld op onderstaande foto's. Wie weet wat het zijn en waar ze voor ge- diend hebben? De afmetingen kunt u min of meer bepalen aan de hand van de stenen van de muur.

De eerste goede "inzender" krijgt een taart.

Dick Vos (0572) 331729 of e-mail naar lemelsarfgoed@freeler.nl

Hoe moet ik bakken?

(Uitgegeven door N.J. Wouda's Meelfabriek N.V. , Sneek
afd. Grutterij)

Uit dit boekje van Bertha Mannschijn van onbekende datum een re- cept van een gerecht wat tegenwoordig zeker niet dagelijks op onze tafel staat, maar wat jaren geleden een smakelijk toetje was.

Postro of Roerom (voor 6 personen)

Men neemt: 500 gram Wouda's Zuiver Boekweitmeel of Wouda's Krachtmeel, ongeveer 1 1/2 liter karnemelk of melk en een weinig zout. De karnemelk of melk wordt aan het koken gebracht en het zout toegevoegd. Voeg daarna, flink roerende het boekweitmeel bij, totdat het geheel flink stijf wordt.

Op te dienen met vet en stroop of met boter en suiker.

Eens wat anders dan vla uit een pakje!!!!

Erve Albert Jan Bennink.

Aan de KorteveldeSweg 14 ligt verscholen achter een meidoornhaag het boerderijtje van Albert Jan en Janna Bennink. Het pad naar de voordeur oplopend passeer je aan de rechterhand een in goede staat verkerend “kokhuus” en een waterput.

In 1916 is het huisje met de waterput gebouwd door Frits Boshuizen uit Lemelerveld. De totale bouwkosten waren f. 1200,-! In 1924 werd het kokhuus gebouwd door Egbert Leestemaker voor f. 80,-.

Alberdina Kleinlugtebeld (moeder van Albert Jan) werd op 11 december 1894

Ansichtkaart van het huis van Jan Hendrik Bennink. En Alberdina Kleinlugtebeld. Zij stuurde deze kaart aan Albert Jan toen hij in Amersfoort in dienst lag.

geboren in het huisje schuin tegenover het huidige boerderijtje. In dat huisje woont nu nog Riena Kleinlugtebeld (in de volksmond Riene). Uit deze familie stammen ook de Kleinlugtebeld's met

de bijnaam “van Wippe”. Alberdina had 2 broers – Jan en Gerrit Jan – die beiden overleden zijn aan de gevolgen van de Spaanse griep. Alberdina's ouders waren de eerste bewoners van het huisje. Van het huisje liep een zandpad naar de Lemelerberg welke gebruikt werd om hout te halen als brandstof voor de kachel.

In 1915 trouwde Alberdina met Jan Hendrik Bennink en het paar trok in bij Alberdina's ouders. Ook 2 vrijgezelle broers van Alberdina waren nog in huis. Een jaar later was het huisje aan de KorteveldeSweg klaar en verhuisde het jonge paar naar de overkant. Jan Hendrik was geboren in Lemele op de bekende “Koers”plek en de bijnaam Koers is meegegaan. Waarschijnlijk komt de bijnaam oorspronkelijk uit Den Ham.

Toen Alberdina het huisje had ingericht plantte ze één lindeboom voor het huisje. Buurvrouw Jenne Lubbers heeft er nog één naast geplant want

voor een boerderij hoorden twee linden! Een derde linde is er later door

de familie bij geplant. Alberdina en Jan Hendrik kregen 3 kinderen:

Albert
Jan geboren
1 april 1915
Jan
Hendrik

*Jan Hendrik Bennink en Alberdina Kleinlugtenbeld.
Het meisje is Tiny vd Vegte*

geboren 2 april 1917

(overleden 14 nov. 1969)

Gerridina Gerrileida geboren 18 mei 1924

In 1956 trouwde Albert Jan met Hermina Johanna (roepnaam Janna) Kerkdijk. Albert Jan had zijn vrouw mooi dichtbij huis gezocht want zij woonde aan de Ledeboerweg (waar nu Roel Tempert woont). Janna's vader Hendrik Kerkdijk (geb. 19 feb. 1880) trouwde in 1910 met Jennigje Schurink (geb. 5 okt. 1891 in Hellendoorn). In het gezin werden 13 kinderen geboren, waarvan er 3 op heel jonge leeftijd overleden. De bijnaam is nog steeds bekend in Lemele: de Moddejonge. (Zie ook "Van wie bin ie d'r iene?")

Albert Jan en Janna trouwden bij de ouders van Albert Jan in en zij hebben zijn ouders tot aan hun overlijden (Jan Hendrik in 1970 en Alberdina in 1980) verzorgd. Ook broer Jan Hendrik woonde erbij in totdat hij overleed op 52 jarige leeftijd.

Oorspronkelijk zaten in het huisje 2 beddesteeën, maar al voor de oorlog zijn deze eruit gebroken. In 1956 is er een stukje bij aangebouwd. 's Zomers werd er gekookt in het kokhuus, maar 's winters gingen de

pannen naar binnen. De “kokkepot” werd ook gebruikt als er een varken werd geslacht.

Als huisslachter Garrat van de Kempe kwam moest het water in de pot kokend heet zijn en Garrat temperatuurde dat met zijn vinger! Het huisje stond eerst op een heidepol en Jan Hendrik heeft het stukje bij stukje ontgonnen. Hij kocht het huisje van Dieksoom erbij (het kleine huisje op de Belt aan de Glinthaar) met 70 roe grond voor f.550,-. Door ruiling kreeg hij steeds meer grond dichtbij huis. Hij had eerst 2 koeien en vrouw Alberdina bracht 20 kippen en f.100,-

*Zoals het vroeger was aan de Kortewveldsweg nr. 15
Het huis van Albert Jan en Hermina Johanna Bennink*

mee als bruidsschat.

Jan Hendrik werkte op de Elerberg bij een rentmeester (Enzerink) en verdiende als boerenknecht 20 cent per uur.

Toen Albert Jan op 13 jarige leeftijd van school kwam ging hij met vader mee en hielp dennen planten op de Elerberg voor 1 dubbeltje per uur. Het was hard werken van half 8 's ochtends tot half 6 's avonds met tussen de middag 1 uurtje “schaffen”.

Daarnaast hielp hij op de boerderij. Op 19 jarige leeftijd ging hij melkrijden, vooral in de Mölnhoek en de Kooi. Dit heeft hij 5 jaar gedaan, waarbij later nog 1 jaar een rit in Lemele bijkwam. Hij weet nog dat hij elke morgen een bakkie koffie kreeg van vrouw Dubbink

Links boven zit Albert Jan Bennink

wat hem door het raam aan-gereikt werd. Als er sneeuw lag moest hij eerst de paarden “scherp maken” dwz pennen onder de hoefijzers maken. In 1932 werd de zandweg langs de

boerderij verhard : het werd een grintweg.

Albert Jan heeft samen met Vloedgraven ongeveer 2 bunder woeste grond tegenover het huis ontgonnen (lag tussen de grintweg en het spoordijkje wat van de berg naar het kanaal liep). De grond was van Siene Bouwhuis en hij mocht het voor het gedane werk 5 jaar gebruiken.

In 1935 ging Albert Jan onder de wapenen. Toen de mobilisatie kwam moest ook hij aantreden met als standplaats Den Helder. Na wat omzwervingen moest hij in Wons bij Harlingen (Friesland) ons land helpen verdedigen. Bij de Duitse inval werd hij gevangen genomen en naar Duitsland vervoerd.

Zijn oorlogsverhaal wordt uitvoerig beschreven in de speciale “60 jaar bevrijdingseditie mei 2005”).

Na de oorlog werd er grond bijgekocht en groeide de boerderij naar 20 koeien. In 1967 werd de eerste tractor gekocht: een Ford Dexta. Jaren later werd de huidige tractor aangeschaft met daarin verwarming, aangezien deze tractor ook als vervoermiddel gebruikt zou gaan worden.

Albert Jan heeft een grote hobby: pruimtabak kauwen. Melkrijders kauwden altijd tabak, dus moest hij er ook als 19-jarige aan geloven. Voor 30 cent werd een half pond aangeschaft. Ook werd er wel zelf tabak verbouwd, hetgeen soms rare gevolgen had. De tabak was soms

zo sterk dat hij bij het melkrijden duizelig werd en “de berken zag zweven”. Nu is Springer Brinkhuis nog steeds zijn tabaksleverancier. Toen Albert Jan bij Enzerink werkte kocht hij zijn eerste fiets voor f.13,- bij smid Tichelhof. Hij moest namelijk steeds naar de pinken van de rentmeester om water te putten en dan was de fiets een handig vervoermiddel. In de oorlogsjaren had hij een nieuwe fiets met spekbanden gekocht, maar die hebben de Duitsers bij toeval gevonden onder het hooi. En tot op de dag van vandaag heeft hij hem nog niet terug!

De schooljaren van Albert Jan zijn rustig verlopen. Hij heeft 1 jaar op de oude school (aan de Lemelerweg bij meester Klaassen en juf Boekel) vertoefd en daarna verkaste hij naar de nieuwe. Hij weet nog dat hij van juf Boekel een turf kreeg omdat hij in slaap viel en dat het belletje trekken bij meester Rinck een spannende bezigheid was.

Albert Jan's vrouw Janna heeft na de lagere school in verschillende gezinnen gewerkt. Op 17 jarige leeftijd ging ze naar hotel Stegeman op de Lemelerberg waar ze 10 jaar heeft gewerkt. Toen ze trouwde werd ze boerin en hielp mee op het boerenerf. Overal hadden ze stukjes grond en het was steeds maar weer “de bieste verdrieven”. Het melken ging eerst met de hand. Gelukkig kwam later de melkmachine, die verlichting bracht. Toen de koeien weg waren ging ook de melkmachine met pensioen. Maar op een Oudejaarsnacht heeft de Lemeler jeugd - bij het traditionele “sleppen”- de fik erin gestoken. Hij was toen net gestopt met het melken, zodat de verzekeringspremie kon worden geïnvesteerd in “'n ool'n dag”.

Erve Bennink is nu geen boerderij meer in de juiste zin van het woord. De familie Boezelman woont nu bij Albert Jan en Janna in en het vee wat nu het erf bevolkt is een aantal luxe paarden.

Jan Bloten/Adri Pouw

Van wie bin ie d'r iene??

Voorouders van Albert Jan Bennink en Hermina Johanna Kerkdijk

I. **Arend Hendrikse Bennink**, landbouwer, trouwde rond 1789 met **Hendrika Jans ook Kazematten of Polakker**.

Kinderen uit dit huwelijk zijn:

1. **Jan Hendrik**, geboren in 1789 te Ommen (Lemele), volgt onder II.
2. **Dina**, geboren in 1792 te Ommen, dienstmeid, trouwde op 7-4-1821 te Ambt Ommen met **Albert Batterink**, geboren in 1793 te Ommen, landbouwer, overleden voor 1843, zoon van Jan Batterink en van Grietje Jansen.
Zij trouwde voor de tweede keer op 27-1-1843 te Stad Ommen met **Jan Schepers**, geboren in 1792 te Ommen, landbouwer, zoon van Gerrit Boezeman en van Hendrika Jansen.
3. **Aaltjen**, geboren in 1796 te Ommen, boerin, trouwde op 23-2-1826 te Ambt Ommen met **Hendrik Raatmink**, geboren in 1788 te Ambt Hardenberg, landbouwer, zoon van Derk Raatmink en van Aaltje Schottink.

II. **Jan Hendrik Bennink**, (zoon van I), landbouwer, trouwde op

18-5-1816 te Ommen met **Fennigje Nijenhuis**, geboren in 1792 te Helleendoorn, landbouwersche, dochter van Gerrit Nijenhuis en Dina Egberts.

Kinderen uit dit huwelijk zijn:

1. **Arend**, geboren in 1817 te Ambt Ommen, boerenwerker. Hij trouwde met **Willemina Hengelaar**, geboren in 1802 te Ommen, dienstmeid, dochter van Hendrik Hengelaar en Jennichje Hendriks.
2. **Gerritdina**, geboren in 1819 te Ambt Ommen, dienstmeid, trouwde met **Gerrit Jan Aaftink**, geboren in 1816 te Ommen, boerenknecht, zoon van Albert Aaftink en van Everdje Arends, landbouwersche.
3. **Hendrik**, geboren in 1821 te Ambt Ommen, landbouwer trouwde op 30-3-1853 met Fennigje Meesters, geboren in 1828 te Ambt Ommen, dochter van Hendrik Meesters, landbouwer en Fennigje Boone .
4. **Hendrika**, geboren in 1825 te Ambt Ommen, trouwde op 03-6-1852 te Ambt Ommen met **Gerrit Ravenshorst**, geboren in 1831 te Stad Ommen, landbouwer, zoon van Egbert Ravens-

- horst en van Jennigje Marsman.
5. **Hendrik Jan**, geboren in 1826 te Ambt Ommen, landbouwer, trouwde op 19-11-1885 te Ambt Ommen met **Hendrika Hoekerswever**, geboren in 1835 te Raalte, dochter van Hendrik Hoekerswever en van Janna Margerink.
 6. **Jan Hendrik**, geboren in 1833 te Ambt Ommen, volgt onder III.

III. **Jan Hendrik Bennink**, (zoon van II), geboren in 1833 te Ambt Ommen, boerenknecht, trouwde op 2-4-1856, te Ambt Ommen met **Hendrika Voortman**, geboren in 1827 te Den Ham, dochter van Gerrit Jan Voortman en van Lamberdina Kromhof. Zij is overleden op 17-5-1868 te Ambt Ommen.

Kinderen uit dit huwelijk zijn:

1. **Jan Hendrik**, geboren in 1856 te Ambt Ommen, overleden op 21-2-1940 te Ommen, volgt onder IV.
2. **Gerridina**, geboren in 1861 te Ambt Ommen, trouwde op 31-1-1885 te Ambt Ommen **Evert Aaftink**, geboren in 1861 te Ambt Ommen, dienstknecht, zoon van Gerrit Jan Aaftink, boerenknecht, en van Gerridina Bennink, dienstmeid, overleden op 11-12-1938 te Ommen.
3. **Gerrit Jan**, geboren in 1866 te Ambt Ommen, landbouwer, trouwde op 11-4-1889 te Ambt Ommen **Gerridina Stertjan**, geboren in 1867 te Ambt Ommen, dienstmeid, dochter van Gerrit Jan Stertjan en van Alberdina Wetering.

Jan Hendrik Bennink trouwde voor de tweede keer met **Elsje Schutte**, geboren in 1823 te Hellendoorn, dochter van Mannes Schutte en van Janna Poelakker. Zij is overleden op 2-7-1908 te Ambt Ommen.

IV. **Jan Hendrik Bennink**, (zoon van III), landbouwer, trouwde op 25-7-1884 te Ambt Ommen met **Gerridina Aleida Hallink**, geboren in 1861 te Ambt Ommen, dochter van Gerrit Jan Hallink en van Gerrigje Stappenbeld. Zij is overleden op 11-1-1937 te Ambt Ommen.

Kinderen uit dit huwelijk zijn:

1. **Jennigje**, geboren in 1886 te Ambt Ommen en over den op 16-11-1918 te Ommen. Zij trouwde op 15-4-1910 te Ambt Ommen **Evert Jan Stobbelaar**, geboren in 1887 te Ambt Ommen, arbeider, zoon van Jan Hendrik Stobbelaar en van Derkje Arnold. Zij is overleden op 21-5-1971 te Ommen.
2. **Jan Hendrik**, geboren in 1889 te Ambt Ommen, overleden op 26-7-1970 te Ommen, volgt onder V.
3. **Gerrit Jan**, geboren in 1891 te Ambt Ommen, landbouwer, overleden op 5-4-1976 te Ommen, trouwde op 14-6-1918 te Ambt Ommen met **Gerridina Klazina Schurink**, geboren in

1895 te Ambt Ommen, dochter van Gerrit Schurink en van Jennigje Warmink. Zij is overleden op 4-10-1966 te Ommen.

4. **Evert Willem**, geboren in 1895 te Ambt Ommen, landbouwer, overleden op 20-6-1967 te Ommen, trouwde op 8-10-1920 te Ommen met **Hendrikje Dogger**, geboren in 1891 te Dalfsen, dochter van Jan Dogger en van Hendrika Schepers. Zij is overleden op 15-9-1971 te Ommen.

- V. **Jan Hendrik Bennink**, (zoon van IV), geboren op 28-11-1888 te Ambt Ommen, arbeider, overleden op 26-7-1970 te Ommen, trouwde op 22-01-1915 te Ambt Ommen met **Alberdina Kleinlugtenbeld**, geboren op 11-12-1894 te Ambt Ommen, dochter van Albert Jan Kleinlugtenbeld en Gerridina Slijkhuis. Zij is overleden op 28-8-1980 te Ommen.

Kinderen uit dit huwelijk:

1. **Albert Jan**, geboren op 01-04-1915 te Ambt Ommen, trouwde in 1956 te Ommen met **Hermina Johanna Kerkdijk**, geboren op 13-8-1929 te Ommen, dochter van Hermannus Kerkdijk en Jennigje Schurink.
2. **Jan Hendrik**, geboren op 02-04-1917 te Ambt Ommen, overleden op 14-11-1969 te Ommen.
3. **Gerridina Gerrileida**, geboren op 18-05-1924 te Ommen.

Tot zover de voorouders van Albert Jan Bennink.

Hieronder volgen de voorouders van Hermina Johanna Kerkdijk. Ik begin echter met de familie die in Den Ham op de Moddejonge woonde. Die boerderij stond aan de Slenke nr 13, vlak bij de Linderbeek. Jennigje Moddejonge (zie onder III) heeft nooit in Lemele gewoond en toch is haar naam via de families Kerkdijk meegegaan naar Lemele in 1873. Iedere (oud)Lemelenaar weet waar je het over hebt als je vraagt naar de Moddejonge.

- I. **Hendrik Alberts**, trouwt in 1767 met **Jennechien Moddejonge**, geboren in 1743, dochter van Hendrik Willems en van Geertien Jans.

Kinderen uit dit huwelijk zijn:

1. **Geertien Hendriks**, geboren in 1768.
2. **Hendrikus Hendriks Moddejonge**, geboren in 1769, volgt II.
3. **Willemine Hendriks**, geboren in 1771.
4. **Albert Hendriks**, geboren in 1773.
5. **Mannes Hendriks**, geboren in 1773.
6. **Hendrine Hendriks**, geboren in 1775.
7. **Jan Hendrik Hendriks**, geboren in 1777.
8. **Marchje Hendriks**, geboren in 1780.
9. **Maria Hendriks**, geboren in 1788.

- II. **Hendrikus Hendriks Moddejonge**, (zoon van I), geboren in 1769, trouwt in 1797 met **Hendrika Klaassen**.

Kinderen uit dit huwelijk zijn:

1. **Maria Moddejonge**, geboren in 1798.
2. **Hendrik Moddejonge**, geboren in 1800.

3. **Jennigje Moddejonge**, geboren in 1803.
4. **Alberdine Moddejonge**, geboren in 1805.
5. **Jennigje Hendriks Moddejonge**, geboren in 1810 te Den Ham, overleden in 1849 te Den Ham, volgt III.

A Derk Kerkdijk trouwt met **Geesjen Elsmán**.

Kinderen uit dit huwelijk zijn:

1. **Derk Jan Kerkdijk**, geboren in 1810 te Vriezenveen.
2. **Hermannus Kerkdijk**, geboren in 1812 te Vriezenveen, volgt III.

III. Jennigje Hendriks Moddejonge, (dochter van II), geboren in 1810 te Den Ham, overleden in 1849 te Den Ham, trouwt op 17-05-1834 te Hellendoorn met **Hermannus Kerkdijk**, (zoon van A), geboren in 1812 te Vriezenveen, riet- en strodekker, zoon van Derk Kerkdijk en van Geesjen Elsmán.

Kinderen uit dit huwelijk zijn:

1. **Henricus Kerkdijk**, geboren in 1834.
2. **Gerrit Kerkdijk**, geboren in 1837.
3. **Hendrika Kerkdijk**, geboren in 1839.
4. **Derk Kerkdijk**, geboren in 1842.
5. **Hendrik Kerkdijk**, geboren in 1845 te Den Ham, volgt IV.
6. **Karel Kerkdijk**, geboren in 1848.

IV. Hendrik Kerkdijk, (zoon van III), geboren in 1845 te Den Ham, rietdekker, overleden op 28-11-1924 te Ambt Ommen, trouwt op 03-07-1873 te Den Ham met **Alberdina Hendrika Kleinlugtenbeld**, geboren in 1852 te Ambt Ommen, overleden 18-11-1880, dochter van Albert Kleinlugtenbeld en van Hendrika Stappenbelt.

Kinderen uit dit huwelijk zijn:

1. **Hermannus Kerkdijk**, geboren op 19-2-1880 te Ambt Ommen, volgt V.

Hendrik Kerkdijk trouwt voor de tweede keer op 23-12-1881 te Ambt Ommen met **Johanna Stegeman**, geboren in 1853 te Hellendoorn.

V. Hermannus Kerkdijk, (zoon van IV), geboren op 19-2-1880 te Ambt Ommen, overleden op 23-1-1940 te Zwolle, trouwt op 21-1-1910 te Ambt Ommen met **Jennigje Schurink**, geboren op 5-10-1891 te Hellendoorn, overleden op 13-9-1945 te Zwolle, dochter van Hendrik Jan Schurink en van Gerritdina Stobbelaar.

Kinderen uit dit huwelijk zijn:

1. **Alberdina Hendrika Kerkdijk**, geboren op 20-4-1910 te Ambt Ommen.
2. **Hendrik Jan Kerkdijk**, geboren op 16-7-1911 te Ambt Ommen, overleden op 7-5-1982 te Ommen.
3. **Hendrika Kerkdijk**, geboren op 31-1-1913 te Ambt Ommen, overleden op 12-8-1923 te Ommen.

4. **Gerridina Kerkdijk**, geboren op 5-12-1914 te Ambt Ommen.
5. **Johanna Kerkdijk**, geboren op 26-9-1916 te Ambt Ommen, overleden op 16-7-1989 te Ommen, getrouwd met **A.J. Espeldoorn**.
6. **Hermina Kerkdijk**, geboren op 22-2-1919 te Ambt Ommen.
7. **Jennigje Kerkdijk**, geboren op 21-1-1921 te Ambt Ommen.
8. **Hendrik Kerkdijk**, geboren op 8-12-1922 te Ambt Ommen, overleden op 18-6-1957 te Ommen.
9. **Hendrikus Kerkdijk**, geboren op 4-5-1924 te Ommen, overleden op 24-9-1962 te Lemelerveld.
10. **Hermina Johanna Kerkdijk**, geboren op 9-2-1926 te Ommen, overleden op 4-3-1929 te Ommen.
11. **Hendrika Kerkdijk**, geboren op 2-4-1928 te Ommen, overleden op 8-4-1997 te Ommen, getrouwd met **D.J. Schoppers**.
12. **Hermina Johanna Kerkdijk**, geboren op 13-8-1929 te Ommen, trouwt op 21-11-1956 te Ommen met **Albert Jan Bennink**, geboren op 1-4-1915 te Ambt Ommen, zoon van Jan Hendrik Bennink, arbeider, en van Alberdina Kleinlugtenbeld. (Voor voorouders van Albert Jan Bennink zie hierboven)
13. **nn Kerkdijk**, levenloos geboren op 13-4-1932 te Almelo.

Bovenstaande gegevens komen uit de bestanden van de burgerlijke stand bij het HCO in Zwolle, GENLIAS: digitale bronnen op internet, het boek over Meer en Noordmeer in Den Ham van A.G. Kleinjan en E. Roelofs.

Verder hebben we kopieën gekregen van de trouwboekjes van Jan Hendrik Bennink en Alberdina Kleinlugtenbeld en van Hermannus Kerkdijk en Jennigje Schurink. De gegevens zijn zo goed mogelijk overgenomen, maar er kan natuurlijk altijd een foutje inzitten. Verder is het mogelijk dat er in een huwelijk meer kinderen geboren zijn dan hier genoemd worden.

Dick Vos

Maaien en zeis haren zoals Eibert het deed

Hoewel “Zeis haren” beter past in een meinummer wil ik dit stukje nu plaatsen omdat het meinummer wel volledig in het teken zal staan van “60 jaar na dato”.

Ik heb de informatie voor een groot deel gehaald uit een boekje wat ik te leen kreeg van de heer Goudbeek uit Dalfsen.

Het boekje heet: “Mag ik sterven als het niet waar is” of op zien plat: “Ma’k starm’n as ‘t nie woar is”. Een zinnetje waar vroeger onze ouders nou niet zo blij mee waren.

Het boekje is geschreven door H. van der Zwerde en het gaat over het leven op het platteland bij Uffelte in Drente in de jaren 1920 – 1925.

Veel van de gebruiken en gewoonten uit die tijd ten aanzien van het boerenbedrijf zijn vergelijkbaar met die in onze omgeving al is de benaming soms verschillend.

Eibert is een kleine boer met maar vijf koeien en heeft maar net genoeg gras om door de winter te komen. Het maaien gebeurt niet met grote stukken tegelijk, want men was (en is) afhankelijk van het weer; veel verder vooruit kijken dan twee dagen kon men niet.

Hij gaat al vroeg op pad; de zon is nog niet eens goed op. Het gras is nu nog mooi sappig om te maaien en hij kan wat rusten als de zon op z’n hoogst staat.

De zeis heeft hij de vorige avond al gehaald om deze morgen geen tijd te verliezen. Hij wikkelt het zeisblad in een oude jute zak, zodat hij zich niet kan snijden. Sommige maaiers beschermen de snede met een van een sleuf voorziene twijg die ze met leren bandjes bevestigen. Éénmaal bij het land aangekomen begint hij, na zijn jas en kiel uitgetrokken te hebben, meteen te maaien. Het eerste zwad komt op zo’n anderhalve meter van de sloot. Hij hoeft vanmorgen geen rekening te houden met de windrichting want het waait niet. Anders zou hij met de wind in de rug moeten maaien omdat je dan beter onder het gras kunt komen.

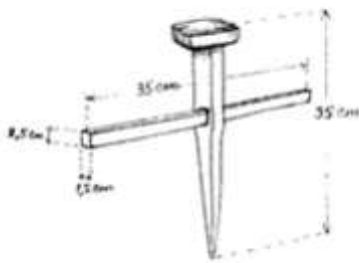
De oppervlakte van het grasland werd in dagmaten aangegeven. Één dagmaat was de oppervlakte die een goede maaier in één dag kon maaien en besloeg $66 \frac{2}{3}$ are. In één uur kon een goede maaier 6 are maaien in die tijd; het gras stond er niet zo dik op als nu!

Met eten, drinken, rusten en zeis haren stonden de maaiers toch al gauw veertien uren op het land.

Als hij een meter of twintig gemaaid heeft, staat hij even stil om de

zeis te strijken en na weer twintig meter strijkt hij weer. Dat geluid van het strijken van de zeis hoor je steeds. Ieder strijkt op zijn manier en met verschillend gereedschap: een strijkel, een strik of een wetsteen. Een strijkel, in onze omgeving ook wel strik genoemd, is een plankje met daarop een harde zandachtige laag. Een wetsteen is blauwgrijze zandsteen van fijne korrel. Een strik is een plankje van hard eikenhout, dezelfde afmetingen als een strijkel, met op de smalle kant een draadje van staal. Dit wordt gebruikt om als de zeis een stuk ijzer of steen geraakt heeft de zeis weer in orde te brengen.

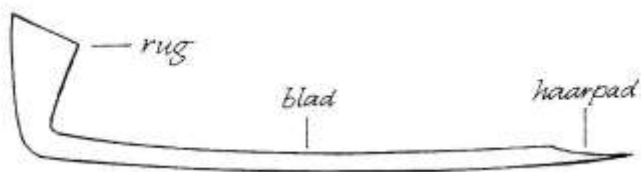
Om twaalf uur heeft Eibert er al heel wat zwaden liggen, maar hij wil nu eerst eten en daarna de zeis haren. Bij het strijken van de zeis wordt steeds een klein stukje van de rand weggehaald en dat moet weer worden aangewerkt. Het goed haren van de zeis is een werkje dat je pas door veel oefenen goed leert. Allereerst het gereedschap. De kop van het haarspit mag niet te hard zijn; hierdoor ontstaan scheurtjes in de zeis. Maar ook niet te zacht waardoor deuken in de kop ontstaan. Ook de haarhamer moet van de juiste hardheid zijn. Een te harde brokkelt af, een te zachte krult om. Verder is de plek om de

Haarspit

zeis te haren van groot belang. Bij een te zachte ondergrond veert het te veel en bij een te harde ondergrond ontstaan er tijdens het haren scheurtjes in de zeis. Een goede ondergrond is het pad. Het haarspit wordt enigszins schuin in de grond gestoken, zo dat de hamer loodrecht op het haarspit en dus ook op de zeis komt.

Bij het haren zijn twee dingen erg belangrijk: er moet een haarpad, een verdund gedeelte, van ongeveer zes millimeter ontstaan en het moet een beetje naar boven gericht zijn. (zie tekening) Het haarpad mag niet breder zijn, want dan verliest het materiaal zijn sterkte. Het moet zo dun uitgeklopt worden dat, als je er met de duimnagel onderdoor strijkt, je het metaal ziet golven. Bij het uitkloppen mogen er natuurlijk geen scheurtjes ontstaan, maar ook geen golvende voorkant van de snede; de z.g. “titt’n” of “pepp’n”. Niet alleen de kracht waarmee de bek van de hamer het haarpad treft, maar ook de stand van de hamer is van groot belang. De hamer moet altijd evenwijdig aan het haarpad neerkomen en daarom moet de zeis voortdurend verlegd worden.

Het haarpad van de zeis

De lichaams-
houding van de
man is niet van
zo'n belang.
Sommigen doen
het zittend
rechttop, ande-
ren liggen plat

op hun buik op een hoopje gras. Eibert, en zo hebben wij dat ook geleerd, doet het sterk voorovergebogen met de benen wijd gespreid. Hij begint bij de hak, het breedste stuk van de zeis. Met een stuk op vijftien krachtige slagen naast elkaar verlegt hij het haarpad iets naar de rug van de zeis. Hij heeft dan een vijf tot zes centimeter bewerkt en begint opnieuw van achteren, maar nu met minder harde tikken en een paar slagen minder. Weer opnieuw aanhalen met minder harde en minder tikken en zo nog een paar keer tot hij de snede genaderd is en met een paar zachte tikken wordt die dun uitgeslagen. Nu is het haarpad duidelijk breder geworden en kan met een nieuwe reeks worden begonnen. Zo werkt hij geleidelijk de hele zeis af. Door het slaan met de hamer wordt de kop van het spit en de hamer warm en met een beetje spuug kun je dit weer afkoelen. Goed kunnen maaien hangt voor een groot deel af van goed kunnen haren en strijken. Verder is nog van belang hoe de zeis aan de boom bevestigd is. De hoek mag niet te groot of te klein zijn en de stand van de zeis ten opzichte van de grond moet zo zijn dat de rug van de zeis bij het maaien over de grond glijdt zodat de maaier de zeis niet hoeft te dragen.

Weliswaar hoeven we tegenwoordig geen dagmaten gras te maaien; de belangstelling destijds voor de haarcursus was hoog en ik hoop dat jullie met het bovenstaande stukje je voordeel kunt doen.

Eibert maait weer.

Dick Vos

*Ook op 3 december 1921 was ouderenzorg een zorg. Men kon deelnemen aan de Vrijwillige Ouderdoms Verzekering of Staatspensionering om op latere leeftijd verzekerd te zijn van een inkomen. AOW bestond toen nog niet!!
(Advertentie uit een krantje)*

*Wachten op de laatste gelegenheid
is hoogst gevaarlijk !!!*

De Boer

Deur Annie Slots

De boer is de leste tied zo veraltereersd

Begrip zelf ok niet wat em precies mekeerd

As e oaver de landeriejen kik, is 't bärre vertrouwd

Et hele bedrief det ze toch saem hebt opebouwd

Joarn härd wärken veur wat et noe allemoal is

Meer dan honderd joar van vader op zonne is niet mis

Wat was e bie de geboorte bässend greuts ewes

Een stamholder, troan waern ekom, det weet e bes

Mar dezelfde naeme det was em zo völle weerd

Boerderieje kon bliem bestoan häd e redeneerd

Met wille hef e op disse mooie stea ewärkt

Niet deur Superheffing en regels nog bepärkt

Zelfs gien mesbeleid wat veur de boer is funest

Van hogerhaand wödt et noe finoal verpest
Mut et bedrief vot wödn edoan op den duur
Um et terugge te geem an oprukkende natuur
Woar blif et Hollaandse vee met zien malse weiden
Mut de boer wieken, of is det nog te vermijden
Mien zunne hef de boerderieje woar e bes met scoort
En hé kan et dus wat stoäreger andoon rechtevoort
Mar de lastn loopt de leste tied steeds hoger op
Wat krig de boer de toeken joarn nog meer an de kop?
Zal et ooit weer better wödn veur de gewone boer
As e dech an de vrieheid van weleer, hef et zoer
Zodoanig is e mangs kats uut zien doon
Zien leefde veur vee en laand lig hier et is zien loon
Och, misschien zöt et ok wè te duuster in
Niet te völle prakkezeern, et hef toch gien zin
As zien kleinzunne zien haendtie in de ziene leg
Krig et eam lillijk te pakken as et kealtie zeg:
***“Opa, ik wödt hier later vast en zeker boer,
dan help ik papa en haal veur de beeste elke dag voer”***
De troan komt rap, as vogels in een vloch
Hé dreit zich umme, boer wean hier, dech e, hoe lange nog?

Colofon:

Bestuur Stichting 't Lemels Arfgoed
M. Wilts, Korteveldsweg 2, 8148 RE Lemele voorzitter
A. Pouw, Glintweg 1, 8148 RM Lemele secretaris
D. Vos, Huusminkstg 1, 8148 PR Lemele penningmeester
Mevr. B. Manenschijn, Maanweg 2, 8148 RV Lemele lid
B. Duerink, Lemelerweg 41, 8148 PB Lemele lid

Bankrelatie: Rabobank Ommen - Rek.nr. 34.89.36.877

Kontaktpersonen werkgroepen:

Geschiedenis van winkels en bedrijven:

Bert Duerink, tel.: 331216

Boerderij, straat- en veldnamen onderzoek

Adri Pouw, tel.: 331455

Samenhang families/voorouderonderzoek

Dick Vos, tel.: 331729

Klederdracht:

Bertha Manenschijn, tel.: 331363

Oude ambachten en werktuigen:

Gerrit Jan Hallink, tel.: 331774

E-mailadres: lemelsarfgoed@freeler.nl

Website: www.lemelsarfgoed.freeler.nl

Vormgeving en redactie: Dick Vos

Het tijdschrift "t Lemels Arfgoed" verschijnt twee keer per jaar. Een abonnement (donateur) wordt geacht aan het begin van het jaar te zijn ingegaan en kost voor inwoners van Lemele minimaal € 5,- en voor belangstellenden buiten Lemele minimaal € 7,50 in verband met portokosten.

Bij betaling door overschrijving bij "Mededelingen" adres en woonplaats vermelden omdat op de rekeningafschriften alleen de naam wordt vermeld. Voor machtigingen kunt u contact opnemen met de penningmeester.

Overname van artikelen alleen na toestemming van de auteur.